

Oravalaakso

Välineitä lasten osallistumisen tukemiseen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa

Tekstiversio ruudunlukuohjelmaa varten

Kuvat ja tekstit:
Henna Ala-Mikkula

HUMAK - Humanistinen ammattikorkeakoulu

Kannen kuvituksena kaksi oravaa.

Oravalaakso – Välineitä lasten osallistumisen tukemiseen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa

Tekstiversio ruudunlukuohjelmaa varten

Tammikuu 2021

Henna Ala-Mikkula

Humanistinen ammattikorkeakoulu

CC BY 4.0 -lisenssi

Sisällys

Osallistumisen merkitys	4
Alkutarina: Terveisiä Oravalaaksosta	5
Kalavihko	6
Kalastus luovan toiminnan avulla	8
Lasten kokous	12
Salapoliisiseikkailu	14
Ääniarvoitukset	16
Omat esitykset	18
Kalenteri	20
Ohjaajan muistilista	21
Kalavihkon kansikuva	22
Kalastusjulisteen malli	23
Lasten kokouksen runko	24
Salapoliisilomake	25
Salapoliisiseikkailun vihjeet	26
Ääniarvoituslomake	27

Tämä opas antaa lasten kanssa työskenteleville välineitä, joiden avulla lapset voidaan ottaa mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Opas on syntynyt koululaisten iltapäivätoiminnan tarpeista, ja se perustuu Opetushallituksen Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteisiin vuodelta 2011. Opas soveltuu kuitenkin laajemminkin lasten kanssa tehtävään työhön.

Oppaan on tarkoitus olla mahdollisimman helppokäyttöinen. Osa toimintamuodoista vaatii kuitenkin jonkin verran ajankäyttöä ja vaivannäköä. Toteuttamisohjeiden alla olevat pallot kuvaavat toteuttamisen helppoutta:

Yksi pallo – vaivaton, kaksi palloa – kohtuullinen, kolme palloa – vaatii aikaa.

Oppaasta löytyy muutama tapa lasten toiveiden ja kiinnostuksenkohteiden keräämiseen, mistä puhutaan oppaassa kalastuksena. Oppaasta löytyy myös ohjeet lasten kokouksiin, joissa lapset voivat aikuisen tuella pohtia ryhmän arkeen liittyviä kysymyksiä. Lapset voivat myös suunnitella ja toteuttaa toisille lapsille salapoliisiseikkailuja ja ääniarvoituksia oppaassa olevien lomakkeiden avulla. Lisäksi omana toimintamuotonaan esitellään lasten omat esitykset.

Toimintamuotoihin liittyvä viriketarina kannattaa lukea lasten kanssa ennen toiminnan aloittamista. Tarinan tarkoituksena on kertoa lapsille etukäteen, mistä toiminnassa on kyse.

Oppaassa riittää materiaalia koko toimintakaudelle. Toimintamuodot toimivat parhaiten, kun ne vakiintuvat osaksi ryhmän arkea, ja aloitettu projekti kannattaa aina saattaa loppuun ennen uuteen siirtymistä. Oppaan käyttäjä on kuitenkin vapaa soveltamaan oppaan toimintaohjeita ryhmänsä tarpeiden mukaisesti.

Oppaasta löytyy tiivis paketti osallistumismahdollisuuksien merkityksestä lapsen hyvinvoinnille, kalenteri toiminnan aikatauluttamiseksi ja ohjaajan muistilista eli lista näkökulmista, joita osallistumismahdollisuuksia tarjottaessa kannattaa toiminnan eri vaiheissa huomioida.

Valtaosa oppaan toimintamuodoista on sovellettu jo olemassa olevista toimintaideoista. Salapoliisiseikkailut, kalastusjulistet, oppaan kuvitus ja viriketarinat ovat omia tuotoksiani. Olen työskennellyt iltapäivätoiminnan ohjaajana pian kymmenen vuoden ajan, ja tämä opas on syntynyt Humanistisessa ammattikorkeakoulussa yhteisöpedagogin opinnäytetyöni tuotoksena.

Tammikuussa 2021 Henna Ala-Mikkula

Osallistumisen merkitys

Osallistuminen on toimintaa, joka tapahtuu yhdessä muiden kanssa. Osallistumiseen liittyy tiiviisti myös osallisuuden käsite. Siinä missä osallistuminen on helppo määritellä ulkoa päin, osallisuus on jokaisen henkilökohtainen kokemus kuulumisestaan ryhmään ja mahdollisuuksistaan vaikuttaa ryhmää koskeviin asioihin.

Tämän oppaan tarkoituksena on lisätä lasten mahdollisuuksia osallistua. Samalla lapsen osallisuuden kokemus hyvin todennäköisesti vahvistuu. Tässä vihkossa osallistumismahdollisuudet liittyvät kuulluksi tulemiseen, yhteisistä asioista huolehtimiseen ja vertaisohjaajana toimimiseen. Näillä kaikilla on vaikutuksia lapsen hyvinvointiin.

Kuulluksi tulemisen hyvinvointivaikutukset liittyvät lapsen kokemukseen omasta itsestään. Kun hän huomaa, että aikuinen on kiinnostunut hänen ajatuksistaan, hän kokee olevansa arvostettu, tärkeä ja hyväksytty ja uskaltaa jakaa ajatuksiaan yhä rohkeammin. Näin päästään lähemmäksi lapsen todellisia tarpeita, ja myös lapsi oppii ymmärtämään itseään paremmin. Kun lapsi huomaa, että hän voi vaikuttaa itselleen tärkeisiin asioihin, hänen motivaationsa osallistua kasvaa edelleen.

Yhteisistä asioista huolehtiminen auttaa lasta oppimaan tärkeitä yhdessä toimimisen taitoja. Lapsi oppii ymmärtämään vastuun käsitettä, valintojensa seurauksia ja rooliaan osana yhteisöä. Yhdessä ideoiminen, suunnitteleminen ja päättäminen vahvistavat lapsen vuorovaikutus- ja päätöksentekotaitoja, ja onnistumisen ja osaamisen kokemukset kasvattavat lapsen itseluottamusta.

Lapsen itseluottamus ja yhdessä toimimisen taidot vahvistuvat myös silloin, kun lapsi pääsee irrottautumaan ohjattavan roolistaan ja kantamaan vastuuta vertaisohjaajana. Lapselle on suuri asia huomata olevansa aikuisen silmissä niin luotettava, että tämä voi luovuttaa palan valtaansa hänelle. Parhaimmillaan tämä rohkaisu ja opitut taidot kantavat lasta pitkälle tulevaisuuteen.

Oppaan taustalla vaikuttaa ajatus osallistumisen portaista. Mallissa lasten osallistuminen toimintaan liittyvään päätöksentekoon lähtee lasten muodollisesta kuulemisesta ja aikuisten tekemistä aloitteista. Viimeisellä portaalla lapset tekevät toimintaan liittyvät aloitteet ja aikuiset tukevat heitä päätöksenteossa. On kuitenkin hyvä huomata, että viime kädessä vastuu toiminnan suunnittelusta ja toteuttamisesta on aikuisella. Tämän oppaan toimintamuodot sijoittuvat osallistumisen portaille 1, 3 ja 4.

Porras 0. Aikuiset tekevät aloitteet ja päätökset. Lasten kuuleminen jää muodolliseksi.

Porras 1. Aikuiset tekevät aloitteet ja päätökset. Lasten mielipiteet huomioidaan päätöksenteossa.

Porras 2. Aikuiset tekevät aloitteet. Lapset saavat vaikuttaa päätöksentekoon.

Porras 3. Aikuiset tekevät aloitteet. Päätökset tehdään yhdessä.

Porras 4. Aloitteet tulevat lapsilta. Aikuiset tukevat lapsia päätöksenteossa.

Lapset ovat erilaisia. Toiset suhtautuvat innokkaasti uusiin mahdollisuuksiin ja lähtevät mielellään huolehtimaan yhteisistä asioista. Toisia kiinnostaa enemmän kavereiden seura ja muut omat jutut. Osallistumista onkin myös tarjotuista mahdollisuuksista kieltäytyminen, jos lapsi niin haluaa. Voikin hyvin olla, että osa ryhmästä ei pääse tämän oppaan avulla ensimmäistä osallistumisen porrasta korkeammalle. Eriarvoistumisen estämiseksi voi kuitenkin olla hyödyllistä pohtia, miksi jotkut lapset eivät näytä kiinnostuvan tarjotuista mahdollisuuksista.

Lopuksi on hyvä muistaa, että lasten osallistuminen voi toteutua myös ilman erityisiä välineitä. Lasten spontaaneihin ideoihin tarttuminen ja luontevat arkipäivän keskustelut ovat loistavia tilaisuuksia edistää lasten osallistumismahdollisuuksia tavallisen arjen keskellä. Tärkeintä on, että aikuinen suhtautuu lasten aloitteisiin avoimin silmin. Erityisten menetelmien etuna on kuitenkin, että niiden avulla osallistumismahdollisuuksien tarjoamiseen saadaan johdonmukaisuutta ja pitkäjänteisyyttä.

Alanko 2010. Osallisuuden paikat koulussa. Teoksessa Missä lapsuutta tehdään? 55–72.

Autio 2015. Miten myönteinen tunnistaminen ammatillisena työotteena haastaa työntekijän? Teoksessa Myönteinen tunnistaminen. 112–117.

Eskel & Marttila 2013. Osallisuuden kokemus osana yhteisöllisyyttä. Teoksessa Pienten piirissä: Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. 75–96.

Karlsson 2010. Lapsinäkökulmainen tutkimus ja aineiston tuottaminen. Teoksessa Missä lapsuutta tehdään? 121–141.

Leemann & Kuusio & Hämäläinen 2015. Sosiaalinen osallisuus. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra).

Roos & Viitanen 2017. Lapsi, sinä olet tähti!

Turja 2010. Lapset osallisina – kohti uutta varhaiskasvatuskulttuuria. Teoksessa Suuntana laadukas varhaiskasvatus. Professori Eeva Hujalan matkassa. 30–47.

Alkutarina

Terveisiä Oravalaaksosta

Heippa. Minä olen Myrsky. Minä olen orava ja asun paikassa nimeltä Oravalaakso. Me oravat viihdymme täällä, koska täällä on paljon vanhoja ja vahvoja kuusia, joissa kasvaa maukkaita käpyjä. Ja oravalaakso on suojassa kahden ison mäen välissä. Siksi ihmiset eivät helposti löydä tänne.

Minä olen vielä aika pieni orava. Asun sammalpesässä yhdessä perheeni kanssa. Pesässä on ihanan pehmeää ja lämmintä. Aikuisilla oravilla on usein kiire. Ne keräävät meille käpyjä talvea varten, kotipesässä on aina jotakin korjattavaa ja aikuisilla on paljon tärkeitä asioita, joita pitää pohtia yhdessä muiden aikuisten kanssa.

Olen minäkin kyllä kiireinen. Päivällä käyn oravakoulua toisella luokalla ja sen jälkeen olen vielä vähän aikaa oravakerhossa. Oravakerhossa käyvät myös minun kaverini Naava, Havu, Terho ja Vauhti. Oravakerhon aikuiset keksivät meille kaikenlaista puuhaa ja he ovat luvanneet, että myös me saamme suunnitella mitä kerhossa voitaisiin tehdä. Se kuulostaa kivalta. Tehdäänköhän sinunkin kerhossasi samanlaisia juttuja?

Myrsky

Tästä voit jatkaa suoraan ensimmäiseen tarinaan riippuen siitä, minkä toimintamuodon valitset ensin.

Kuvituksena yksi orava.

Kalavihko

Lapset kertovat aikuiselle usein mielellään kiinnostuksenkohteistaan ja toiveistaan spontaanisti tavallisen arjen keskellä. Kaikki eivät kuitenkaan jaa ajatuksiaan yhtä avoimesti. Aikuinen voikin tukea lapsen mielipiteenilmaisua pysähtymällä hetkeksi tämän vierelle ja pyytämällä tätä kertomaan itselleen tärkeistä asioista. Myös luonteeltaan puheliaampi lapsi saattaa yllättyä iloisesti, kun hän huomaa, että aikuinen haluaa ihan oikeasti kuulla hänen ajatuksiaan. Omien toiveiden ja kiinnostuksenkohteiden siirtyminen näkyväksi osaksi ryhmän arkea tuottaa lapselle iloa ja tukee hänen kiinnittymistään ryhmään.

Kalavihko on tapa kerätä ryhmän jäsenten kiinnostuksenkohteita ja toiveita johdonmukaisesti. Tyhjiin sivujen täyttymistä seuraamalla ohjaaja pystyy varmistamaan, että kaikkia ryhmän jäseniä on varmasti kuultu. Koska lapset lisäävät mielellään vihkoon uusia toiveita sitä mukaa, kun ne tulevat mieleen, toiveiden viereen kannattaa lisätä päivämäärä, jolloin toive on kirjattu vihkoon. Näin voidaan varmistaa, että kaikkia ryhmän jäseniä on kuultu suunnilleen yhtä usein.

Osa lasten toiveista saattaa olla hyvinkin suureellisia. Onkin hyvä sanoittaa lapselle heti vihkon täyttämistä aloitettaessa, ettei kaikkia toiveita pystytä välttämättä toteuttamaan ja että toiveiden täyttämiseen voi mennä aikaa. Tärkeää olisi kuitenkin toteuttaa ainakin yksi toive jokaiselta lapselta. Jos lapsen kaikki toiveet ovat mahdottomia toteuttaa, kannattaa jatkaa toiveiden keräilyä.

Ohjaajan kannattaa kirjata kalavihkon ideat muistiin esimerkiksi aihepiireittäin. Ideat voi tehdä lapsille näkyväksi kalastusjulisteen avulla (s. 23). Julisteessa vielä toteutumattomat toiveet ovat vedessä “kaloina” ja toteutuneet toiveet on jo nostettu rannalle. Näin lapset pystyvät konkreettisesti seuraamaan toiveiden toteutumista. Kalastusjuliste voidaan askarrella yhdessä lasten kanssa. Juliste kannattaa päivittää ja käydä läpi yhdessä lasten kanssa parin viikon välein.

Kalavihkon toteuttaminen

Yksi pallo – vaivaton toteutus

1. VALMISTELU

- Varaa tarpeeksi paksu vihko.
- Kirjoita jokaisen ryhmän jäsenen nimi omalle aukeamalleen.
- Jos haluat, voit koristella vihkon kannen. Valmis kuva löytyy sivulta 22.

2. VIRIKETARINA

- Varaa viriketarinalle aikaa noin 10 min.
- Jos Kalavihko on ensimmäinen tarina, jonka luette, lue myös alkutarina.
- Kerro lapsille, että meilläkin on nyt käytössä samanlainen vihko kuin tarinassa ja että lapset pääsevät vuorotellen täyttämään vihkoa yhdessä aikuisen kanssa.
- Varaa aikaa myös lasten kysymyksille.

3. TOTEUTUS

- Täytä vihkoa muun toiminnan ohessa.
- Pyri saamaan vihkoon jokaisen ryhmän jäsenen ajatuksia 1–2 viikon aikana.
- Kerro, ettei kaikkia toiveita voida välttämättä toteuttaa, mutta jokaiselta pyritään toteuttamaan jotakin.
- Kerro lapselle, että vihkoon voi lisätä ajatuksia myöhemminkin.
- Merkitse lapsen aukeamalle päivämäärä, jolloin ajatukset on kirjattu vihkoon.

4. JÄLKIPUINTI

- Toteutetaan, kun vihkossa on jotakin jokaiselta lapselta.
- Katso, että jokaiselta lapselta on ainakin yksi toteuttamiskelpoinen toive.
- Kerro toiveista lapsille kalastusjulisteen avulla (s. 23).
- Siirrä toiveita julisteen rannalle sitä mukaa kun ne toteutuvat.
- Päivitä juliste parin viikon välein yhdessä lasten kanssa.

Viriketarina
Kalavihko

Moikka taas! Mitä kuuluu? Meille Oravalaaksoon kuuluu hyvää. Vähän aikaa sitten meidän oravakerhon aikuiset näyttivät meille lapsille ihan tyhjän vihkon. Tai se vihko oli muuten tyhjä, mutta jokaiselle aukeamalle oli kirjoitettu jonkun lapsen nimi. Minullakin oli vihkossa oma aukeama.

Aikuiset sanoivat, että meistä ihan jokainen saisi piirtää tai kirjoittaa vihkoon sellaisia asioita, joista tykkää. Ja ei haitannut yhtään, jos ei osannut vielä kirjoittaa, koska sitten voi kertoa aikuiselle, mitä haluaisi kirjoittaa. Kaikki olisivat heti halunneet kertoa lempiasioistaan, mutta aikuiset sanoivat, että pitää odottaa omaa vuoroa.

Kun minun vuoroni tuli, olikin vaikea keksiä mitään. Aikuiset sanoivat, ettei haittaa, vihkoon voi sitten myöhemminkin lisäillä juttuja. Piirsin kuitenkin oravia, jotka leikkivät piilosta, koska se on lempileikkini. Ja sitten kirjoitin, että tykkään pelata pleikkaria. Kaverini Naava kirjoitti, että hän tykkää yhdestä pelistä.

Kun kaikki olivat kirjoittaneet tai piirtäneet vihkoon jotakin, aikuiset kertoivat, että nyt kun he tietävät, mitkä ovat meidän lempiasioita, he voivat ottaa niitä huomioon täällä kerhossa. Ja arvatkaa mitä! Heti seuraavana päivänä värityskuvakansioon oli ilmestynyt kuvia Naavan lempipelistä. Ja eilen aikuiset kysyivät, ketkä kaikki haluavat leikkiä piilosta. Pleikkaria aikuiset eivät luvanneet kerhoon hankkia, mutta oli kiva, että toinen lempiasiani toteutettiin. Oletko sinä vielä saanut kertoa lempiasioistasi vihkoon?

Myrsky

Kuvituksena kolme kalaa.

Kuulluksi tuleminen – porras 1

Kalastus luovan toiminnan avulla

Lasten toiveita voidaan kerätä myös luovan toiminnan avulla. Näin lapsen mieleen saattaa tulla ajatuksia, joista hän ei itsekään ole tietoinen. Käyttökelpoisia ideoita ei välttämättä aina synny, mutta se ei ole vaarallista. Aina voi yrittää uudelleen. Pääasia on, että lapsilla on hauskaa ja että he tulevat kuulluksi.

Minä olen puu -leikissä tehdään annetusta aiheesta yhteinen patsas. Leikkijät siirtyvät yksi kerrallaan osaksi patsasta ja kertovat samalla, mitä esittävät. Kyseessä ei siis ole arvausleikki. Leikkijät voivat myös tehdä yhteistyötä patsaassa. Jos yksi leikkijä esittää kiveä, toinen voi olla jänis, joka on kiven takana piilossa. On kuitenkin tärkeää, etteivät leikkijät liiku tai vaihda paikkaa leikin aikana. Kyseessä on patsas! Lapsen ei ole pakko osallistua leikkiin, jos hän ei halua.

Kun minä olen puu -leikin tarkoituksena on lasten toiveiden kartoitus, patsas tehdään aiheesta, josta aikuiset haluavat saada lisää tietoa. Mahdollisia aiheita ovat esimerkiksi “Hauska kerhopäivä”, “Kiva retki” tai “Pehmoeläinten juhlat”.

Sadutus on suomalainen 1980-luvulla syntynyt keksintö, jonka avulla saadaan tietoa sadutettavasta ja tuetaan tämän hyvinvointia. Sadutuksessa on tärkeää kirjata lapsen kertoma satu ylös juuri niin kuin hän sen kertoo. Kun satu on valmis, se luetaan lapselle, ja tämä voi vielä korjata satua haluamallaan tavalla. Tavallisesti sadutus alkaa avoimella kehotuksella “Kerro minulle satu”. Kalastusvälineenä sadutuksen alkukehoitus on kuitenkin täsmällisempi, esimerkiksi “Kerro minulle satu kivasta retkestä”. Lopuksi muistellaan lasten kanssa, millaisia ideoita sadun aikana keksittiin ja mitä niistä lapset halusivat toteuttaa oikeastikin.

Luovan toiminnan avulla syntyneet käyttökelpoiset ideat voi tehdä lapsille näkyväksi kalastusjulisteiden avulla. Voit lukea kalastusjulisteesta tarkemmin sivuilta 6, ja julisteiden malli löytyy sivulta 23.

Minä olen puun toteuttaminen

Yksi pallo – vaivaton toteutus

1. VALMISTELU

- Päätä, mistä aiheesta haluat saada leikin avulla tietoa.

2. VIRIKETARINA

- Varaa viriketarinalle aikaa noin 10 min.

- Jos Minä olen puu on ensimmäinen tarina, jonka luette, lue myös alkutarina.

3. TOTEUTUS

- Varaa leikille aikaa noin 20 min.

- Kerro lapsille, että nyt leikitään samaa leikkiä kuin oravien kerhossa.

- Käy läpi leikin säännöt lasten kanssa.

- Kerro lapsille leikin aihe.

- Kirjaa muistiin kaikki leikin aikana esiin tulleet ajatukset.

- Käykää lopuksi yhdessä läpi, mitä kukin patsaassa olija esittikään.

- Voitte myös miettiä, miten lasten ideat voisivat näkyä ryhmän arjessa.

- Antakaa itsellenne isot aplodit.

4. JÄLKIPUINTI

- Lisää leikin aikana syntyneitä ideoita kalastusjulisteeseen (s. 23).

- Siirrä toiveita julisteiden rannalle sitä mukaa kun ne toteutuvat.

- Päivitä juliste parin viikon välein yhdessä lasten kanssa.

Viriketarina
Minä olen puu

Hei taas, Myrsky-orava täällä! Tänään me leikittiin oravakerhossa uutta leikkiä. Sen nimi oli Minä olen puu. Siinä esitetään patsaana jotakin tiettyyn aiheeseen sopivaa. Aikuiset antoivat meille aiheeksi Hauska kerhopäivä. Me teimme yhden ison patsaan, jossa kaikki saivat esittää jotakin asiaa, joka meistä sopisi hauskaan kerhopäivään. Koska minä tykkään piirtää, niin esitin patsaassa piirtävää oravaa. Kaverini Terho taas esitti, että hän pelaa sählyä.

Kun kaikki olivat saaneet esittää jotakin, katsoimme, mitä kaikkea patsaassa oikein oli. Siinä oli meidän kaikkien lempiasioita. Sitten annoimme itsellemme oikein isot aplodit. Aikuiset lupasivat, että koitetaan oikeastikin toteuttaa kerhossa niitä kivoja juttuja, joita me keksittiin patsaaseen. Onko patsasleikki teille tuttu?

Myrsky

Kuvituksena kaksi oravaa.

Sadutuksen ohje

”Kerro satu. Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat.”

Lue lisää sadutuksesta <https://lapsetkertovat.org/toimintamme/sadutus/>

Sadutuksen toteuttaminen

Kaksi palloa – kohtuullisen vaivaton toteutus

1. VALMISTELU

- Päätä, mistä aiheesta haluat saada sadutuksen avulla tietoa.

2. VIRIKETARINA

- Varaa viriketarinalle aikaa noin 10 min.

- Jos Sadutus on ensimmäinen tarina, jonka luette, lue myös alkutarina.

- Kerro lapsille, että nyt tehdään samalla lailla kuin oravien kerhossa.

- Jos et heti pysty saduttamaan lapsia pienissä ryhmissä, kerro, milloin kaikki pääsevät kertomaan satunsa.

3. TOTEUTUS

- Varaa sadutukselle aikaa noin 30 min.

- Saduta lapsia korkeintaan 6 hengen ryhmissä.

- Kerro sadutuksen ohje lapsille, ja pyydä lapsia kertomaan satu haluamastasi aiheesta.

- Kirjaa tarina ylös juuri niin kuin lapset sen kertovat.

- Lue valmis tarina lapsille ja anna heidän korjata tarinaa halutessaan.

- Kysy millaiset tarinassa olleet asiat olisivat lasten mielestä oikeastikin mukavia.

4. JÄLKIPUINTI

- Kerää kaikki tarinat lasten nähtäville.

- Lisää tarinoista löytyneet lasten mielestä mukavat käyttökelpoiset ideat kalastusjulisteeseen (s. 23).

- Siirrä toiveita julisteen rannalle sitä mukaa kun ne toteutuvat.

- Päivitä juliste parin viikon välein yhdessä lasten kanssa.

Viriketarina
Sadutus

Moikka! Tänään me lapset keksittiin täällä oravakerhossa ihan oma tarina. Aikuiset antoivat meille vain tarinan aiheen. Se oli Kiva retki. Jokainen sai kertoa tarinaan jotakin omalla vuorollaan, ja aikuinen kirjoitti tarinan paperille ihan niin kuin me sanoimme. Meidän tarina kertoi jäniksistä, jotka lähtivät retkelle. Minä keksin, että jänikset tutkivat metsässä ötököitä. En ihan tiedä, mistä se tuli mieleen. En edes itse oikein tykkää ötököistä. Kaverini Havu taas sanoi, että jäniksillä oli retkellä mukana eväät.

Kun tarina oli valmis, aikuinen luki sen meille. Me saimme vielä korjata, jos joku kohta oli kirjoitettu väärin. Sitten aikuinen kysyi, mitkä kohdat tarinassa olivat sellaisia, joita me oikeasti haluaisimme tehdä retkellä. Vaikka minua itseäni ei kauheasti kiinnosta ötökät, niin ötököiden tutkiminen kuulosti Havusta kivalta. Ja eväsretki oli meistä kaikista tosi hyvä idea. Sovimmekin aikuisten kanssa, että teemme pian eväsretken, ja retkellä saa myös tutkia ötököitä, jos haluaa. Minusta se oli hyvin päätetty. Oletteko te päässeet kertomaan tarinoita?

Myrsky

Kuvituksena jänis, joka tarkkailee hämähäkkiä.

Lasten kokous

Lasten kokousten tarkoitus on antaa lapsille mahdollisuus päättää yhdessä ryhmän arkeen liittyvistä kysymyksistä. Näitä kysymyksiä kutsutaan pulmiksi. Pulmat eivät välttämättä ole varsinaisia ongelmia, mutta ne ovat asioita, joiden ratkaiseminen vaatisi aikuiseltakin suunnittelua ja valintojen tekemistä.

Aikuinen päättää aluksi ratkaistavat pulmat lasten puolesta. Myöhemmin, kun lapset ovat jo tottuneet ratkaisemaan pulmia, myös pulmat voidaan keksiä yhdessä lasten kanssa. Tällöin päästään osallistumisen portaalle 4.

Lasten kokouksen runko on yksinkertainen (s. 24). Pulma esitellään lapsille, siihen mietitään ratkaisuja yhdessä ja lopuksi valitaan ratkaisusta yhdessä parhaat ja sovitaan ratkaisun toteuttamisesta käytännössä.

Mahdollisia pulmia

Näyttely: Tehtäisiinkö näyttely kotiväelle? Mitä siellä voitaisiin esitellä?

Esitys: Tehtäisiinkö esitys? Kenelle se tehtäisiin? Mitä esitettäisiin?

Toimintatuokio: Järjestettäisiinkö toimintatuokio muille lapsille? Mitä siinä tehtäisiin?

Teemapäivä: Pidettäisiinkö teemapäivä? Mistä aiheesta? Mitä silloin tehtäisiin?

Toimintaympäristöön vaikuttaminen: Koristeltaisiinko toimintatilan seinät? Entä ikkunat? Tai jotain ihan muuta?

Osallistuva budjetointi: Sovitaan lasten kanssa budjettiin sopivan rahamäärän, esimerkiksi 20 euron käyttämisestä.

Lasten kokouksen toteuttaminen

Yksi pallo – vaivaton toteutus

1. VALMISTELU

- Valmista lasten kokouksen runko (s. 24).
- Valitse lasten kokouksessa ratkaistava pulma.
- Päätä lasten kokouksen päivä. Mielellään parin päivän kuluttua viriketarinan lukemisesta.

2. VIRIKETARINA

- Varaa viriketarinalle aikaa noin 10 min.
- Jos Lasten kokous on ensimmäinen tarina, jonka luette, lue myös alkutarina.
- Kerro lapsille, että myös meillä tehdään samalla lailla kuin oravien kerhossa.
- Kerro, milloin seuraava lasten kokous on ja mikä kokouksen aihe on.
- Kerro, että kaikki ovat tervetulleita mukaan.

3. KOKOUS

- Varaa lasten kokoukselle aikaa noin 20 min.
- Kokoukseen kannattaa osallistua kerrallaan korkeintaan 10 lasta.
- Kerää lapset yhteen. Ei ole pakko istua pöydän ääreen.
- Näytä lapsille lasten kokouksen runko ja esitele se.
- Anna lasten kertoa erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja.
- Kirjaa hullutkin ideat.
- Keskustelkaa vaihtoehtoja ja valitkaa niistä sopivat.
- Tehkää sopimus: mitä tehdään, milloin tehdään, kuka tekee.

4. SUUNNITELMIEN TOTEUTTAMINEN

- Toimikaa sen mukaan, mitä olette sopineet.
- Pitäkää lasten kokouksia säännöllisesti.

Viriketarina
Lasten kokous

Heippa, Myrsky täällä taas! Meidän oravakerhon aikuiset pitävät aina välillä kokouksia. Entä teidän aikuiset? Meidän ohjaajat suunnittelevat kokouksissa juttuja tänne kerhoon, retkiä ja juhlia ja sellaista kaikkea ihan kivaa.

Viime viikolla aikuisilla oli kuitenkin ihan uusi idea. Heidän mielestään oli epäoikeutettua, että vain aikuiset suunnittelevat juttuja. Oikeasti aikuiset eivät edes aina tiedä, mikä lasten mielestä olisi kivointa. Siksi aikuiset ajattelivat, että lapsillakin voisi olla kokouksia. Aikuiset olisivat tietysti mukana ja auttaisivat meitä.

Ensimmäinen kokous olikin jo ihan pian, ja sinne pääsivät mukaan kaikki, jotka halusivat. Minä ja Terho ja Vauhti lähdettiin katsomaan. Meidän piti ratkaista ihan oikea pulma: miten kerhohuoneen seinät voisi koristella.

Vauhti ehdotti, että keräisimme käpyjä ja koristelisimme niillä seinät. Minä ehdotin, että piirrettäisiin pahville hassuja eläimiä. Terhon mielestä taas seinille olisi voinut askarrella kummituksia.

Kaikkien ehdotukset olivat hyviä. Päätimme kuitenkin, että emme kerää käpyjä koristeiksi, koska joku kuitenkin kohta söisi ne. Mutta pidimme sekä kummitukset että hassut eläimet. Sovimme, että Terho askartele kummitukset ja minä ja Vauhti teemme eläimiä. Ja päätimme kysyä niiltäkin, jotka eivät tulleet kokoukseen, kiinnostaisiko heitä kummitusten tai eläinten askartelu. Aika monta kiinnostasi, eikä mennytkään montaa päivää, kun kerhohuoneen seinät olivat täynnä kummituksia ja hassuja eläimiä. Onko teillä ollut vielä lasten kokouksia?

Myrsky

Kuvituksena orava.

Salapoliisiseikkailu

Salapoliisiseikkailujen tarkoituksena on lapsen itseluottamuksen vahvistaminen vertaisohjaajuuden avulla. Lapselle on suuri asia huomata olevansa aikuisen silmissä niin luotettava, että tämä voi luovuttaa palan valtaansa hänelle.

Salapoliisiseikkailussa lapset pääsevät valmiin lomakkeen (s. 25) avulla suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa muille. Vaikka toiminnan muoto on tarkkaan rajattu, lapset pääsevät käyttämään myös mielikuvitustaan.

Salapoliisilomake on tehty mahdollisimman yksinkertaiseksi. Ohjaajan kannattaa kuitenkin perehtyä siihen itse ennen toiminnan ohjaamista lapsille. Muutenkin lasten on hyvä päästä osallistumaan aikuisen suunnittelemaan seikkailuun ennen seikkailun valmistelemista muille. Valmiista lomakkeesta huolimatta ohjaajaa tarvitaan lasten avuksi kaikissa toiminnan vaiheissa.

Salapoliisiseikkailuja varten kannattaa varata salapoliisikansio, muovitaskuja ja salapoliisisalkku, johon kerätään erilaisia salapoliisin tarvikkeita, kuten taskulamppu, aurinkolasit, peili ja suurennuslasi. Rekvisiitta tuo seikkailuun aitoutta, ja välineitä voi käyttää avuksi myös vihjeiden etsimisessä.

Salapoliisiseikkailun toteuttaminen

Kolme palloa – toteutus vaatii aikaa

1. VALMISTELU

- Varaa riittävästi salapoliisilomakkeita (s. 25).
- Valmistele salapoliisisalkku, jos mahdollista (aurinkolasit, taskulamppu, suurennuslasi, peili ym.).
- Varaa myös salapoliisikansio ja muovitaskuja lasten tekemiä suunnitelmia varten.
- Valmistele itse ensin yksi salapoliisiseikkailu.

2. VIRIKETARINA

- Varaa viriketarinalle aikaa noin 10 min.
- Jos Salapoliisiseikkailu on ensimmäinen tarina, jonka luette, lue myös alkutarina.
- Kerro lapsille, että mekin pääsemme nyt leikkimään salapoliisia.
- Anna lasten kokeilla ensin itse valmista seikkailua ja alkakaa vasta sitten suunnitella omia.

3. SEIKKAILUN SUUNNITTELU

- Lasten kannattaa valmistella seikkailut 2-5 hengen ryhmissä.
- Varaa seikkailun valmisteluun aikaa noin 60 min.
- Esittele salapoliisilomake lapsille.
- Ensimmäiseksi päätetään, mikä asia on kadonnut.
- Seuraavaksi valitaan neljä vihjettä ja keksitään, mistä ne löytyvät.
- Tehdään ja piilotetaan vihjeet ja kirjoitetaan ratkaisut muistiin salapoliisilomakkeeseen.
- Mikäli valmistelu jää kesken tai seikkailua ei voida heti toteuttaa, talletetaan salapoliisilomake ja vihjeet salapoliisikansioon.

4. SEIKKAILUN TOTEUTTAMINEN

- Varaa vihjeiden piilottamiseen aikaa noin 10 min ja seikkailun toteuttamiseen noin 30 min.
- Viedään vihjeet tai tarkistetaan, että ne ovat oikeissa paikoissa.
- Kutsutaan toisia lapsia salapoliisiseikkailuun korkeintaan 5 lapsen ryhmissä.
- Annetaan salapoliisisalkku seikkailijoille ja kerrotaan, mikä on kadonnut ja mistä ensimmäinen vihje löytyy.
- Seurataan mukana ja annetaan tarvittaessa lisävihjeitä.
- Piilotetaan lopuksi vihjeet uudestaan tai kerätään ne pois.
- Talletetaan salapoliisilomake ja vihjeet salapoliisikansioon.

Viriketarina

Salapoliisiseikkailu

Hei taas! Me olemme viime aikoina olleet täällä oravakerhossa ihan oikeita salapoliiseja, ainakin melkein. Olemme ratkaisseet salapoliisitehtäviä, mutta myös suunnitelleet itse salapoliisiseikkailuita toisille.

Kaikki alkoi siitä, kun aikuiset näyttivät meille jännän salkun. Siellä oli kaikenlaisia salapoliisin tarvikkeita, niin kuin suurennuslasi, taskulamppu, peili ja aurinkolasit.

Saimme ensin kokeilla pienissä ryhmissä aikuisten meille suunnittelemaa seikkailua. Siinä oli johtolankoja ja erilaisia vihjeitä. Sitten kaikki, jotka halusivat, saivat suunnitella itse oman seikkailun muille. Meidän piti miettiä, millainen asia voisi olla kadonnut ja millaisten vihjeiden avulla se löytyisi. Kuulostaa monimutkaiselta, mutta meillä oli apuna salapoliisipaperi, jonka avulla suunnittelu oli oikeastaan tosi helppoa. Ja aikuiset auttoivat meitä.

Lopuksi meidän piti vielä piilottaa vihjeet ja sitten saimme kutsua kaverit tekemään salapoliisitehtävää. Oli tosi jännää ja vähän vaikeakin, kun ei olisi saanut paljastaa kavereille vihjeiden paikkoja. Joko sinä olet päässyt kokeilemaan salapoliisiseikkailua?

Myrsky

Kuvituksena orava, joka katsoo suurennuslasin läpi.

Ääniarvoitukset

Ääniarvoitusten tarkoituksena on lapsen itseluottamuksen vahvistaminen vertaisohjaajuuden avulla. Lapselle on suuri asia huomata olevansa aikuisen silmissä niin luotettava, että tämä voi luovuttaa palan valtaansa hänelle.

Ääniarvoituksia tehdessään lapset pääsevät suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa muille valmiin lomakkeen (s. 27) avulla. Vaikka toiminnan muoto on tarkkaan rajattu, lapset pääsevät käyttämään myös mielikuvitustaan.

Ääniarvoitusten tekemiseen tarvitaan laite, joka tallentaa ääntä. Tänä päivänä jonkinlainen ääninauhuri löytyy lähes jokaisesta matkapuhelimesta tai on ainakin ladattavissa sellaiseen. Eri äänet kannattaa tallentaa omiin tiedostoihinsa. Tiedostot kannattaa myös nimetä tunnistettavasti. Aikuisen kannattaa ohjata lapsia äänittämään mahdollisimman erilaisia ääniä.

Arvuuttelutilanteessa arvoituksen tekijät antavat arvausvuoroja toisille lapsille. Aikuisen kannattaa kuitenkin ohjata vuorojen jakamista hienovaraisesti taustalla, jotta tilanne etenee sujuvasti.

Olisi hyvä, että lapset saisivat ennen ääniarvoitusten valmistelemista muille kokeilla ensin aikuisen suunnitteleman arvoituksen tekemistä. Valmiista lomakkeesta huolimatta ohjaajaa tarvitaan lasten avuksi kaikissa toiminnan vaiheissa.

Ääniarvoitusten toteuttaminen

Kaksi palloa – kohtuullisen vaivaton toteutus

1. VALMISTELU

- Varaa riittävästi ääniarvoituslomakkeita (s. 27) ja sopiva tallennusväline.
- Valmistele itse ensin yksi ääniarvoitus (4 eri ääntä).

2. VIRIKETARINA

- Varaa viriketarinalle aikaa noin 10 min.
- Jos Ääniarvoituksia on ensimmäinen tarina, jonka luette, lue myös alkutarina.
- Kerro lapsille, että mekin pääsemme nyt tekemään ääniarvoituksia.
- Anna lasten kokeilla ensin itse valmista ääniarvoitusta ja alkakaa vasta sitten suunnitella omia.

3. ÄÄNIARVOITUSTEN SUUNNITTELU

- Lasten kannattaa valmistella ääniarvoitukset 2-5 hengen ryhmissä.
- Varaa ääniarvoitusten valmisteluun aikaa noin 30 min.
- Esittele ääniarvoituslomake lapsille.
- Kierrelkää kokeilemassa erilaisia ääniä.
- Valitkaa neljä ääntä ja tallentakaa ne jokainen omaan tiedostoonsa.
- Kirjatkaa oikeat vastaukset lomakkeeseen.
- Mikäli valmistelu jää kesken tai arvoituksia ei voida heti arvuutella, talletetaan lomake.

4. ÄÄNIARVOITUSTEN TOTEUTTAMINEN

- Varaa ääniarvoitusten toteuttamiseen aikaa noin 15 min.
- Tarkistakaa, että äänet kuuluvat, että arvoituslomake on tallessa ja että lapset muistavat, mitä ääniä ovat tallentaneet.
- Kutsutaan toisia lapsia tekemään ääniarvoitusta.
- Soitetaan äänet yksi kerrallaan.
- Arvoituksen tekijät antavat arvausvuoroja toisille lapsille. Aikuinen ohjaa tilannetta taustalla.
- Talletetaan ääniarvoituslomake.

Viriketarina

Ääniarvoitukset

Heippa! Oletteko koskaan tehneet ääniarvoituksia? Minä pääsin tekemään niitä ekaa kertaa vähän aikaa sitten. Siihen ei tarvita kuin ääninauhuri tai vaikka ihan vain tabletti tai kännykkä, jolla voi äänittää. Sitten pitää kierrellä ympäri ja tallentaa erilaisia ääniä, niin kuin hiekan rahinaa jalkojen alla tai vessan vetämistä tai ihan mitä vaan. Neljä erilaista ääntä riittää hyvin.

On tärkeää muistaa kirjoittaa aina muistiin, mikä ääni tallennetaan. Muuten voi käydä niin, ettei itsekään enää muista! Aikuinen voi auttaa kirjoittamisessa. Mutta sitä paperia ei saa näyttää muille. Nimittäin sitten, kun kaikki äänet on nauhoitettu, ne soitetään rauhassa kavereille, jotka koittavat arvata, mitä äänet ovat. Se ei aina ole ihan niin helppoa kuin voisi luulla! Itse en ole ihan varma, kumpi on kivempaa: arvailla toisten tallentamia ääniä vai tehdä itse ääniarvoituksia muille. Mitä sinä luulet?

Myrsky

Kuvituksena orava.

Omat esitykset

Yksi yksinkertaisimmista tavoista tukea lasten mahdollisuuksia osallistua toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen on tarjota heille mahdollisuus esiintymiseen. Lasten omat esitykset voivat olla tarinankerrontaa, musiikkiesityksiä, nukketeatteria, temppuja, vitsejä, omien töiden esittelyä tai mitä tahansa, mitä lapset haluavat jakaa ryhmän kanssa.

Hyvä kesto omalle esitykselle on puolesta minuutista muutamaan minuuttiin. Peräkkäin kannattaa esittää korkeintaan viisi esitystä. Esitykset voivat olla suunniteltuja tai improvisoituja. Tärkeintä on, että jokainen pääsee halutessaan olemaan esillä ja että niin aikuisten kuin muiden lastenkin suhtautuminen esitykseen on kannustavaa.

Kuvituksena tammenterhoja.

Omien esitysten toteuttaminen

Yksi pallo – vaivaton toteutus

1. VALMISTELU

- Päätä, milloin lapset saavat tehdä omia esityksiä.

2. VIRIKETARINA

- Varaa viriketarinalle aikaa noin 10 min.

- Jos Omat esitykset on ensimmäinen tarina, jonka luette, lue myös alkutarina.

- Kerro lapsille, että myös meillä tehdään samalla lailla kuin oravien kerhossa.

- Kerro, milloin omia esityksiä voi esittää.

- Kerro, että esittää voi melkein mitä tahansa, mitä haluaa jakaa muiden kanssa.

- Kerro, että kaikki saavat halutessaan esittää, mutta yhtenä päivänä ei välttämättä ehdi katsoa kaikkien esityksiä.

- Voit kerätä valmiiksi listaa lapsista, jotka olisivat kiinnostuneet esittämään.

3. TOTEUTUS

- Varaa esityksille aikaa noin 15 min.

- Muistuta kannustavasta suhtautumisesta toisten esityksiin.

- Antakaa esityksen jälkeen raikuvat aplodit.

- Anna esittäjälle positiivista palautetta muiden edessä.

- Tarjoa lapsille esittämismahdollisuuksia säännöllisesti.

Viriketarina
Omat esitykset

Moikka moi! Me täällä oravakerhossa on innostuttu viime aikoina tekemään omia esityksiä. Kaikki alkoi siitä, kun Terho halusi kertoa meille kummitustarinan. Se oli aika pelottava, mutta hauska. Aikuiset kysyivät Terhon tarinan jälkeen, haluaisiko joku muukin kertoa tarinan tai esittää muille jotakin muuta. Vauhti halusi heti esitellä piirtämänsä kuvaa. Havu oli oppinut soittamaan ukulelella yhden kappaleen, ja hän soitti sen meille.

Minä en heti keksinyt itse mitään esitettävää. Aloin kuitenkin suunnitella nukketeatteeriestitystä yhdessä Naavan kanssa. Teimme rikkinäisistä sukista meille nuket, ja esitimme verhon takaa muille pienen tarinan siitä, miten meidän sukkanukeille tuli riitaa. Se oli hauskaa. Ei me kauheasti meidän esitystä ehditty harjoitella, mutta se meni ihan hyvin.

Seuraavaksi ajattelin esittää omia hyppytemppeja. Olen oppinut hyppäämään jo aika pitkälle! Oletteko te saaneet tehdä esityksiä toisille?

Myrsky

Kuvituksena ukulelea soittava orava.

Kalenteri

	Päivämäärä
Kalavihko	
Viriketarina	
Toiveiden kerääminen	
Toiveet julisteeseen	
Minä olen puu	
Viriketarina	
Toiveet julisteeseen	
Sadutus	
Viriketarina	
Toteutus	
Toiveet julisteeseen	
Lasten kokous	
Viriketarina	
Kokous	
Suunnitelmien toteuttaminen	
Salapoliisiseikkailu	
Viriketarina	
Seikkailun suunnittelu	
Seikkailun toteuttaminen	
Ääniarvoitukset	
Viriketarina	
Arvoitusten suunnittelu	
Arvoitusten toteuttaminen	
Omat esitykset	
Viriketarina	
Toteutus	

Ohjaajan muistilista

	Ennen toimintaa	Toiminnan aikana	Toiminnan jälkeen
1 Myönteinen tunnistaminen	Päätä nähdä lasten vahvuudet.	Näe lapset yksilöinä, ja keskity lasten vahvuuksiin.	Sanoita lapsille onnistumisia.
1.1 Arvosta lapsen maailmaa	Suhtaudu lapseen ja lasten ideoihin ennakkoluulottomasti.	Hyödynnä toiminnallisia, tarinallisia ja mielikuvituksellisia tapoja toimia.	Käytä lapsille mielekästä palautekanavaa.
1.2 Huomioi lapsen kieli	Esittele toiminta ja anna ohjeet lapsille ymmärrettävästi	Anna lasten ilmaista itseään kehollisesti ja kuvallisesti.	Käytä lapsille ymmärrettävää palautekanavaa.
1.3 Uskalla jakaa valtaasi	Mieti, millaisissa tilanteissa voisit jakaa valtaasi lapsille.	Tartu lapsen ideoihin, älä väheksy lasta. Anna lasten vaikuttaa oikeisiin asioihin toiminnan kaikissa vaiheissa.	Kiitä lapsia osallistumisesta ja palautteen antamisesta. Reagoi palautteeseen.
1.4 Jaa tietoa	Kerro lapsille, mitä tapahtuu ja miksi näin tehdään. Kerro, miten lapsi voi ilmaista itseään.	Perustele jos lasten ideoita ei voi toteuttaa. Vastaa kysymyksiin. Näytä, että lasten ideat tulevat käyttöön.	Kerro, miksi haluat kuulla palautetta ja miten palaute huomioidaan.
1.5 Kuule lasta aidosti	Näytä lapsille, että olet kiinnostunut heidän ajatuksistaan.	Pysähdy, kun lapsi haluaa kertoa ajatuksiaan. Tarkista, että olet ymmärtänyt lasten ajatukset oikein.	Kiitä lasta ajatustensa jakamisesta.
2 Vapaaehtoisuus	Kerro lapsille, että osallistuminen on vapaaehtoista.	Huolehdi, että toiminnan voi jättää myös kesken.	Anna mahdollisuus antaa nimetöntä palautetta.
3 Yhdenvertaisuus	Huomioi toimintaa valmistellessasi erityyppiset lapset.	Hyväksy erilaiset tavat osallistua. Huomioi kaikkien ideat.	Tarjoa monipuolisia tapoja antaa palautetta.

Kalavihkon kansikuva

Kuvassa on iso iloinen kala.

Kalastusjulisteen malli

Toiveet kerätään kaloiksi veteen. Toteutuneet toiveet nostetaan rannalle.
Toiveen sisältö kirjoitetaan kalaan sanalla tai parilla.

*Kuvassa on sininen vettä kuvaava alue ja ruskea rantaa kuvaava alue.
Molemmille alueille on piirretty kaloja.*

Lasten kokous

Pulma.

Kirjoitetaan ratkaistava pulma sanalla tai parilla isoon ympyrään.

Havainnollistavana kuvana pohtivalta näyttävä orava.

Iso ympyrä, johon voi kirjoittaa.

Ratkaisut.

Kerätään mahdollisia ratkaisuja pieniin ympyröihin.

Havainnollistavana kuvana syttyvä hehkulamppu.

10 pientä ympyrää, joihin voi kirjoittaa.

Sopimus.

Valitaan yksi tai useampi ratkaisu. Sovitaan miten jatketaan. Kuka tekee, mitä ja milloin?

Havainnollistavana kuvana kaksi kättelevää kättä.

Iso ruutu, johon voi kirjoittaa.

Paikalla.

Ruutu, johon voi kirjoittaa.

Kuvituksena orava.

Salapoliisiseikkailu

Tekijät (tilaa kirjoittaa).

Seikkailun nimi (tilaa kirjoittaa).

1. Mikä on kadonnut? (tilaa kirjoittaa) Kerro etsijöille, mikä on kadonnut.
2. Mistä se löytyy? (tilaa kirjoittaa)
3. Millainen vihje sinne vie? (tilaa kirjoittaa)
4. Mistä se löytyy? (tilaa kirjoittaa)
5. Millainen vihje sinne vie? (tilaa kirjoittaa)
6. Mistä se löytyy? (tilaa kirjoittaa)
7. Millainen vihje sinne vie? (tilaa kirjoittaa)
8. Mistä se löytyy? (tilaa kirjoittaa) Kerro etsijöille, mistä 1. vihje löytyy!

Kuvituksena orava, joka osoittaa kohtaa 8 ja sanoo: Tehtävä alkaa täältä!

Millainen vihje?

Peilikirjoitus

Arvoitus

Salakieli

Kuva

Johtolanka (esine)

Anagrammi (kirjaimet sekaisin)

Kuvituksena orava, joka sanoo: Ruksi vihjeet sitä mukaa kuin käytät!

Mitä tehdään?

1. Täytetään lomake.
2. Tehdään vihjeet.
3. Piilotetaan vihjeet.
4. Kutsutaan kavereita.
5. Kerrotaan, mikä on kadonnut ja mistä ensimmäinen vihje löytyy.
6. Annetaan lisävihjeitä tarpeen mukaan.
7. Siivotaan paikat.

Kuvituksena myös suurennuslasi, jonka läpi näkyy jalanjälki.

Salapoliisiseikkailun vihjeet

Peilikirjoitus tarkoittaa peilikuvana kirjoitettua viestiä. Viestin kirjoittamisessa ja lukemisessa voi käyttää apuna peiliä.

Jos peilikuvakirjainten kirjoittaminen tuntuu vaikealta, viesti voidaan myös kirjoittaa lopusta alkuun. Arvoitus vihjaa, mistä seuraava vihje löytyy. Jos vihje on naulakoilla, voidaan vihjata että ”sinne laitetaan aina jotakin, kun tullaan ulkoa sisälle”.

Omaa salakieltä voi tehdä vaikka oheisen salakieliavaimen avulla.

Vihje voi olla myös kuva paikasta, johon seuraava vihje on piilotettu tai johtolanka eli esine, joka liittyy seuraavan vihjeen piilopaikkaan. Jos vihje on piilotettu kenkätelineelle, johtolanka voi olla vaikkapa kenkälusikka.

Anagrammissa vihjesanan kirjaimet ovat väärässä järjestyksessä.

Salakieliavain

Voit käyttää valmista salakieliavainta tai tehdä oman avaimen. Avaimessa jokaista kirjainta vastaa jokin merkki.

Esimerkkinä oleva salakieliviesti tarkoittaa siis ”Myrsky”.

Sivulla on valmis salakieliavain ja tyhjä salakieliavain, jonka voi itse täyttää.

Ääniarvoitukset

Ryhmän nimi: *(tilaa kirjoittaa)*

Tekijät: *(tilaa kirjoittaa)*

Mikä ääni? Tiedoston nimi *(tilaa täyttää neljän äänen tiedot)*

Äänitetty (pvm): *(tilaa kirjoittaa)*

Arvailtu (pvm): *(tilaa kirjoittaa)*

Tallennuslaite: *(tilaa kirjoittaa)*

Kuvituksena orava.

ORAVALAAKSO -opas antaa lasten kanssa työskenteleville välineitä, joiden avulla lapset on helppo ottaa mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Opas on syntynyt Humanistisessa ammattikorkeakoulussa yhteisöpedagogin opinnäytetyön tuotoksena.

Oppaan seitsemän toimintamuotoa tukevat lasten osallistumista kuulluksi tulemisen, vertaisohjaajuuden ja yhteisistä asioista huolehtimisen kautta. Jokaiseen toimintamuotoon liittyy viriketarina, jossa seikkailee lapsille kirjeitä kirjoittava tokaluokkalainen Myrsky-orava. Käy Oravalaaksoon!

Kuvituksena tammenterhoja, ukulelea soittava orava ja suurennuslasin läpi katsova orava.